

IV.

U POLJUDU

Zgodnom cestom, što no se sjevero-zapadnim smjerom izvija iz Splita preko jednoga brežuljčica, nakon ugodne šetnje, dospijevaš u Poljud. Tako se zove niska, krasna udolina, koja je uvijek obilovala vrtovima i plodnim vinogradima. Pred tom se udolicom prostire lijepa, protiv bure dobro zaštićena luka, otvorena prema zapadu.

Gdje je poljudska udolina najprisojnija i od vjetra najbolje zaštićena, podiže se stari sumorni samostan časnih otaca Franjevaca. Uz samostan se prislonila crkva, a do nje se izvio zvonik. Crkva je građena u doba hrvatsko, a posvećena je Blaženoj Djevici od Milosti.

Poljudski samostan nije bio uvijek franjevački. Nije ni mogao da bude, jer je davniji od osnivanja Reda sv. Franje. U njemu su najprije bili benediktinski redovnici, sve do petnaestoga stoljeća, kad su benediktince zamijenili franjevci. Ovima su Splićani oko godine 1450. utvrdili samostan za obranu od Turaka, koji su poslije pada Klisa redovito provaljivali u solinsko pa i u splitsko polje. Tada su pobožni Splićani proširili i crkvu u Poljudu. Oni su po svojoj prilici tada sagradili onu kulu sa kruništem, čvrstu još i danas, što no se izvila odmah do niskoga ulaza u samostansko dvorište. Međutim, izgleda, kao da je ta kula bila suvišna. Oko nje, kako predaja hoće, nije nikad ni došlo do sukoba s Turcima, jer su proti njima imali poljudski redovnici daleko moćniju zaštitu, nego li je mogla biti ta kula s kruništem.

Poljudska crkva imade sijaset svetih slika, od kojih neke predstavljaju veliku vrijednost. Posjetniku crkve na prvi mah upada u oko lijepi oltar sa slikom Neporočnoga Začeca. Teško je odrediti doba, kad su pobožni ljudi podigli taj oltar. Slika na tom oltaru predstavlja Blaženu Djevicu i glavnije pisce, što su ikad o njezinom neporočnom začecu pisali. Svaki od tih pisaca drži u ruci svitak, a na njemu po jednu od značajnih svojih rečenica. Između ostalih nalazi se tu i Muhamedova slika s jednom od njegovih rečenica iz Korana. Predaja pak hoće, da, kada su Turci prviput provalili do pod grad Split, a to je bilo odmah poslije prvog pada Klisa u njihove ruke, mogli su oni lako uništiti i poljudski samostan s crkvom. Niti kula sa kruništem, niti šaćica branitelja, ne obraniše tada poljudskoga samostana, nego ga je obranila ta Muhamedova slika na spomenutom oltaru. Kad